

УДК 338.465.4

Тягунова З. О.

*к.е.н, доцент кафедри менеджменту,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СФЕРИ ПОСЛУГ

*В статті розглянуто напрями інноваційного розвитку сфери послуг у
Полтавській області.*

*Ключові слова: інновація, інноваційний розвиток, інноваційна стратегія,
стратегія розвитку регіонів, сфера послуг.*

Постановка проблеми. Розвиток сфери послуг в Україні залишається актуальним питанням вже багато років. Трансформаційний стан економіки та кризові явища у політико-економічному житті держави ускладнюють процеси динамічного розвитку сфери послуг у всіх регіонах, що негативно впливає на соціальне становище населення та якість життя. Недостатня увага з боку держави, відсутність дієвих програм та фінансування, слабке управління на місцях погіршує існуючий стан сфери послуг, що заважає євроінтеграційним процесам і ставить під сумнів можливість України посісти гідне місце за високими показниками розвитку та функціонування сфери послуг серед інших європейських держав.

В дослідженнях прогресивного та успішного закордонного досвіду розвитку сфери послуг, особливої уваги заслуговують інноваційні підходи, які відкривають нестандартні рішення щодо вирішення багатьох питань і забезпечують високі стандарти якості та показники задоволеності потреб населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питання інноваційного розвитку соціальної сфери займалися як вітчизняні, так і закордонні автори, особливої уваги заслуговують праці Данилюк Т. І. [2], Сидорової А. В. [15], Кучерявенко С. Ю. [6], Шаповалової О. М. [21], Кучина С. П. [7], Сарматицької Н. В. [7], Дергаль А. В. [3], Венгерської Н. С. [3], Покровської Л. Л. [11], Хасбулатової Б. М. [20], Герасимової Е. А. [1], Сухих О. В. [1], Носкової Н. А. [8], Каточкова В. М. [5].

Формування цілей статті. Метою статті є дослідження та аналіз можливостей інноваційного розвитку сфери послуг у Полтавській області.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи сучасний стан світової економіки та тенденції глобалізації за останні роки можна відмітити стійкий взаємозв'язок між розвитком та інноваціями. Переважна більшість країн зосереджує свою увагу на перевагах, що надає використання та впровадження інновацій у всі сфери діяльності та швидкий розвиток різних галузей.

За останніми спостереженнями більшість державних програм і проєктів США, Євросоюзу та східних країн зосереджені саме навколо розвитку різних секторів економіки на засадах інновацій. Така тенденція пояснюється новими можливостями, що пропонує ринок сучасних інновацій. Значна кількість проєктів розробляється та впроваджується у сфері послуг, оскільки саме вона відіграє ключову роль у задоволенні основних потреб населення.

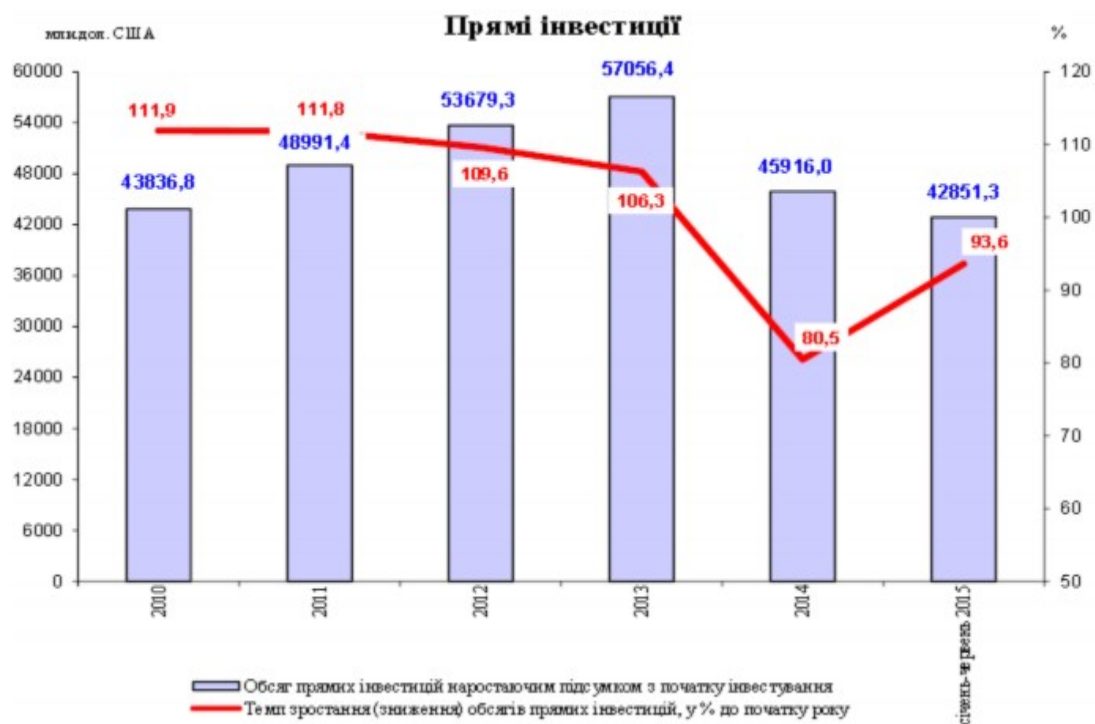

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції за 2010-2015 рр.

Джерело: [16]

В Україні розвиток сфери послуг завжди був проблемним питанням, якому не надавалося належної уваги, а євроінтеграційні реформи змусили державу до більш активних дій у цьому напрямі. Досвід країн Євросоюзу став підґрунтям для формування власного бачення та шляхів вирішення цієї проблеми. Сьогодні відбувається активна робота у даному напрямі як на державному, так і на регіональному рівнях. І відповідно до світових тенденцій, саме інноваційний розвиток допоможе в короткий термін трансформувати сферу послуг України у потужний сектор

економіки, здатний значно підвищити рівень ВВП та забезпечити населення якісним обслуговуванням.

Сфера інноваційної діяльності в Україні в останні роки знаходилася поза увагою держави через нестабільне політичне та фінансове становище. Недостатнє фінансування на різних рівнях і здійснення інноваційної діяльності призвело до значного відставання від світових показників та відтоку інвестиційних коштів.

Гальмування інноваційного розвитку сфери послуг також відбувалося через нестабільність джерел фінансування інноваційної діяльності. Це не давало змогу профінансувати більшість складових сфери послуг, залишаючи підприємства цієї галузі на низькому рівні конкурентоздатності. Особливо болючим це питання є для малих та середніх підприємств, оскільки вони гостро відчувають нестачу власних коштів, а низький рівень інвестиційної привабливості та конкурентоздатності відлякує від них потенційних міжнародних інвесторів. Не останню роль у відсутності залучення інновацій у сферу послуг є упередженість самих керівників щодо доцільності використання інновацій у своїй діяльності та недостатня державна підтримка і стимулювання.

Аналіз джерел фінансування інноваційної діяльності в Україні вказує на те, що власні кошти, іноземні інвестиції та інші джерела є основними можливостями для розвитку інноваційної діяльності більшості підприємств та сфери послуг зокрема (табл. 1).

Таблиця 1

Джерела фінансування інноваційної діяльності України за 2012-2014 рр.

Роки	Загальна сума витрат	У тому числі за рахунок коштів			
		власних	державного бюджету	іноземних інвесторів	інші джерела
		млн. грн.			
2012	11480,6	7335,9	224,3	994,8	2925,6
2013	9562,6	6973,4	24,7	1253,2	1311,3
2014*	7695,9	6540,3	344,1	138,7	672,8

* дані наведені без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Джерело: складено автором на основі [17]

У період з 2012-2014 рр. найбільша частка власних коштів як джерела фінансування інноваційної діяльності була у 2012 р. – 7335,9 млн. грн., сума коштів державного бюджету – у 2014 р. – 344,1 млн. грн., іноземні інвестори найбільше коштів

вклали у 2013 р. – 1253,2 млн. грн., а інші джерела фінансування – у 2012 р. – 2925,6 млн. грн.

Показник власних коштів за останні три роки постійно знижувався і становив у 2014 р. до 2012 р. на 795,6 млн. грн. менше, а до 2013 р. на 433, 1 млн. грн. Сума коштів державного бюджету зросла у 2014 р. на 319,4 млн. грн. до показника 2013 р. Досить відчутним є відтік іноземних інвесторів, що позначився і на фінансуванні інноваційної діяльності, що зменшилася у 2014 р. на 1114, 5 млн. грн. у порівнянні до 2013 р. та на 856,1 млн. грн. у 2012 р.

Проаналізувавши структуру джерел фінансування інноваційної діяльності у відсотковому співвідношенні по рокам, ми з'ясували, що найбільшу частку складають власні кошти підприємств: у 2014 р. – 84,98%, 2013 р. – 72,92%, 2012 р. – 63, 89%. Простежується стійка тенденція до збільшення, отже, все більше підприємств намагаються самостійно себе забезпечувати при здійсненні інноваційної діяльності.

Полтавська область є однією з найпривабливіших областей України щодо інноваційно-інвестиційного клімату. Вдале географічне розташування, багатство природними ресурсами, потужний промисловий та сільськогосподарський сектори надають їй переваги серед інших областей, особливо щодо залучення інвестицій та інноваційного розвитку.

Проаналізувавши джерела фінансування інноваційної діяльності у Полтавській області за 2012-2014 рр., було виявлено, що власні кошти та інші джерела складають найбільшу частку серед інших показників (табл. 2).

Таблиця 2

Джерела фінансування інноваційної діяльності у Полтавській області за 2012-2014 рр.

	Загальна сума витрат	У тому числі за рахунок коштів, тис. грн			
		власних	вітчизняних інвесторів	іноземних інвесторів	інші джерела
2012	126243,6	123054,7	–	–	3188,9
2013	212153,4	206023,6	... ¹	–	... ¹
2014	348459,1	112605,4	–	–	235853,7

* Примітки:

¹ Інформація конфіденційна відповідно до Закону України “Про державну статистику”.

Джерело: складено автором на основі [4]

Загальна сума витрат на інноваційну діяльність зростає на 136305,7 тис. грн. у 2014 р., але негативним фактором є відсутність інвесторів: як вітчизняних, так і іноземних, що потребує особливої уваги з боку місцевих органів управління.

Інноваційний розвиток сфери послуг отримав значний поштовх після підписання угоди про євроінтеграцію. На даному етапі відбувається розробка, затвердження та реалізація низки проектів на державному та регіональному рівнях, зокрема, 2016 рік має стати періодом кардинальної зміни в підходах до фінансування програм і проектів регіонального розвитку. Відповідну заяву було зроблено директором Департаменту регіонального розвитку Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України О. Кучеренко під час наради-семінару з регіональними економічними службами, яка відбулася в Харкові в рамках заходів VII Міжнародного економічного форуму «Інновації. Інвестиції. Харківські ініціативи» за підтримки проекту ЄС «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні».

«В державі впроваджується низка заходів для ефективного розвитку регіонів, формується відповідна нормативна база. Так, прийнято Державну стратегію регіонального розвитку, розроблено План її реалізації та порядки проведення їх моніторингу та оцінки ефективності та результативності регіональної політики, Закон «Про засади державної регіональної політики», який визначив нову систему управління, удосконалено інструменти державного фонду регіонального розвитку (ДФРР) та створено on-line платформу проектів та програм регіонального розвитку тощо», – зазначила Олена Кучеренко [12].

Вона також коментувала, що вже розроблено 25 регіональних стратегій розвитку, з яких облрадами затверджено 20, а 14 регіонів вже затвердили плани реалізації цих стратегій.

За даними Державної служба статистики України (Держстат) в Україні (без урахування тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя) за січень-грудень 2014 р. порівняно з відповідним періодом минулого року обсяг послуг, реалізованих споживачам підприємствами сфери послуг, виріс на 0,8% (у порівняльних цінах) і склав 316 млрд.049,3 млн. грн. При цьому у ринкових цінах їх обсяг збільшився на 7,1% у річному численні. У грудні 2014 р. обсяг зазначених послуг становив 30 млрд 113,3 млн. грн., що в порівняних цінах становить 93,8% обсягу реалізованих послуг у грудні попереднього року. Більше третини (36,8%) загального обсягу реалізованих послуг склали послуги транспорту, складського господарства, пошти та кур'єрської служби, 22,8% – послуги інформації та телекомунікацій, 13,5% - послуги щодо здійснення професійної, наукової та технічної діяльності, 9,9% – різні операції з нерухомим майном [12].

Полтавська область за обсягом реалізованих послуг у 2013 р. посідає 13 місце серед інших областей України – 5303,2 млн. грн., що на 1142,4 млн. грн. більше, ніж у 2012 р. та на 2377,9 млн. грн. більше у порівнянні до 2011 р., що є позитивною динамікою для області [17].

За даними Головного управління статистики у Полтавській області обсяг послуг, реалізованих населенню у 2013 р. у порівнянні до 2011 р. зріс на 55,9 млн. грн., а до 2012 р. зменшився на 30,7 млн. грн., що є негативною тенденцією і пов'язано з кризовими явищами економіки. Зниження відсоткового показника частки послуг, реалізованих населенню у загальному обсязі реалізованих послуг з 30,1% у 2011 р. до 17,7% у 2013 р. вказує на стійке погіршення ситуації і відсутність заходів щодо її покращення з боку органів місцевого самоврядування (табл. 3).

Таблиця 3

Обсяги послуг, наданих населенню у Полтавській області за 2011-2013 рр.

Обсяги послуг, наданих населенню	Роки		
	2011	2012	2013
Обсяг послуг, реалізованих населенню, млн.грн.	880, 1	966, 7	936,0
Частка послуг, реалізованих населенню у загальному обсязі реалізованих послуг, відсотків	30,1	23,2	17,7
Обсяг реалізованих послуг у розрахунку на одну особу, грн.	589	656	640

Джерело: складено автором на основі [10]

Важливим елементом аналізу сфери послуг у Полтавській області є дослідження обсягів реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за їх розмірами та за видами економічної діяльності (табл. 4).

Проаналізувавши показники середніх та малих підприємств Полтавської області (на жаль, дані про великі підприємства є конфіденційними відповідно до закону України «Про державну статистику») у період з 2012 р. по 2014 р. найбільше було реалізовано послуг саме малими підприємствами: у 2014 р. різниця складає 8252592,1 тис. грн. до показника середніх підприємств. Такі дані свідчать про підтримку малого та середнього бізнесу у Полтавській області і дає можливість розробки та впровадження стратегій щодо інноваційного розвитку сфери послуг на їх основі.

У Полтавській області була розроблена та впроваджена Регіональна програма «Інноваційний розвиток Полтавської області на 2012-2014 роки», головною метою якої була підтримка існуючих та розбудова нових підрозділів інноваційної інфраструктури,

яка мала б сприяти прискоренню переходу економіки регіону на інноваційну модель розвитку. А саме: створення інноваційної інфраструктури, яка забезпечить інформаційно-консультативну підтримку інноваційної діяльності суб'єктів усіх галузей економіки; створення цілісної системи інфраструктурного забезпечення інноваційної діяльності в машинобудівній, будівельній, транспортній галузях, нафтогазовидобувному комплексі та захисті навколишнього середовища; створення системи забезпечення інноваційної діяльності в сільському господарстві та переробній галузі [13].

Інноваційний розвиток сфери послуг відповідно до положень Програми зосереджувався на розвитку транспортно-дорожнього комплексу для участі області у створенні національної мережі міжнародних транспортних коридорів, технічному оновленні всіх видів транспорту, створенні європейського рівня сервісної системи його обслуговування, створенні нових вітчизняних технологій та машин і механізмів для будівництва, ремонту та утримання автомобільних доріг; впровадженні сучасних інформаційних технологій для всіх галузей економіки, де першочергової уваги потребує створення високоефективної системи телекомунікацій, запровадженні новітніх методів передачі та обробки інформації в усіх сферах людської діяльності. Необхідним завданням було сформувати регіональну інформаційну систему в сфері науково-технологічного та інноваційного розвитку.

Актуальним є створення технологічної та інформаційної інфраструктури для науки та інноваційного підприємництва, а також стимулювання залучення до формування сфери обслуговування такої діяльності коштів вітчизняних і зарубіжних інвесторів. Протягом 2014 року робота Департаменту інфраструктури та туризму облдержадміністрації спрямована на виконання Обласної програми розвитку туризму і курортів на 2011-2015 роки. Робота здійснювалась в декількох напрямках щодо розробки нових та вдосконалення існуючих туристично-екскурсійних маршрутів в напрямку національно-патріотичного виховання засобами туризму, навчально-методичної роботи з фахівцями галузі з метою підвищення якості обласного туристичного продукту та створення позитивного іміджу Полтавщини, промоції туризму на рівні області та за її межами.

Таблиця 4

Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за їх розмірами, за видами економічної діяльності у Полтавській області за 2012-2014 рр.

	У тому числі											
	великі підприємства			середні підприємства			малі підприємства			з них мікропідприємства		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	... ²	... ²	... ²	... ³	... ³	... ³	8720661,3	8135305,8	9169723,8	2929333,6	2767921,6	3484374,1
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	—	... ²	... ²	2472387,0	... ³	... ³	790425,2	783793,8	897625,8	233149,6	257422,7	287258,6
тимчасове розміщення й організація харчування	—	—	—	24301,4	22326,6	19518,7	91123,8	88594,0	101441,9	22138,6	25322,6	40129,8
інформація та телекомунікації	—	—	—	38809,2	40319,2	... ²	188880,8	153767,2	... ³	75221,2	79366,4	89194,8
фінансова та страхова діяльність	—	—	—	481114,2	... ³	421302,0	109152,0	... ³	48596,5	7666,2	9308,0	30754,7
операції з нерухомим майном	—	—	—	351523,6	401198,7	1919340,7	508218,6	585246,2	651986,3	274580,7	310962,9	316564,5
професійна, наукова та технічна діяльність	—	... ²	... ²	211690,8	... ³	... ³	292869,9	281635,7	259580,6	151581,6	110899,9	139723,5
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	—	—	—	353370,8	493980,1	679280,8	290401,9	276996,9	295196,3	109273,9	88453,2	99446,2
освіта	—	—	—	—	—	—	27249,5	20804,2	24155,3	18822,7	9827,3	16687,5
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	—	—	—	164589,5	189502,4	199952,6	29590,6	27743,4	25352,5	11378,0	6892,8	6411,7
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	—	—	—	... ²	... ²	... ²	... ³	... ³	... ³	2270,1	3345,0	4949,9
надання інших видів послуг	—	—	—	... ³	11939,6	13511,1	... ³	29922,7	31839,0	20216,3	21568,3	22441,9
Всього, тис. грн.	—	—	—	4097786,5	1159266,6	3252905,9	11048573,6	10383809,9	11505498	3855632,5	3691290,7	4537937,2

*Примітки:

¹ Дані наведено без урахування результатів діяльності банків та бюджетних установ і без урахування зміни підприємствами основного виду економічної діяльності у 2014 році.

² Інформація конфіденційна відповідно до Закону України "Про державну статистику".

³ Інформація вилучена з метою забезпечення виконання Закону України "Про державну статистику" щодо конфіденційності інформації.

Джерело: складено автором на основі [9]

Напрямами діяльності та заходами Програми щодо інноваційного розвитку сфери послуг Полтавської області було створення регіонального центру сприяння інноваційного розвитку у 2012 р. на базі Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка (за рахунок власних коштів) для вдосконалення інноваційної інфраструктури в області; створення цілісної системи інфраструктурного забезпечення інноваційної діяльності у ВНЗ області для вдосконалення інноваційних процесів у вищих навчальних закладах; створення наукового парку для інтенсифікації процесів розроблення, впровадження, виробництва інноваційних продуктів та інноваційної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках; створення студентського бізнес-інкубатору для підтримки ініціативної молоді, налагодження взаємодії між бізнесом і навчальним закладом.

Реалізація означених заходів відбувалася шляхом залученням наукового, виробничого потенціалів та органів виконавчої влади і місцевого самоврядування. Повна вартість завдань і заходів Програми на 2012-2014 роки складала 1501 тис. грн., в тому числі 159 тис. грн. – це кошти обласного бюджету (табл. 5).

Таблиця 5

Обсяг та джерела фінансування Регіональної програми «Інноваційний розвиток Полтавської області на 2012-2014 роки»

Джерела фінансування	Обсяг фінансування тис. грн.	У тому числі		
		2012	2013	2014
1	2	3	4	5
Обласний бюджет	159	48	54	58
Кошти не бюджетних джерел	1342	388	470	484
Всього	1501	436	523	542

Джерело: [13]

Реалізація зазначеної Програми дала змогу забезпечити функціонування інноваційної інфраструктури підтримки малого та середнього бізнесу; забезпечити розвиток мережі нових елементів інноваційної інфраструктури (інноваційних центрів, регіонального інноваційного кластеру, інноваційних бізнес-інкубаторів тощо) – не менше 6 елементів інфраструктури протягом терміну дії Програми; сприяти зростанню інноваційної активності промислових підприємств – не менше як на 10% щорічно; сприяти прискоренню темпів розробок та впровадження енерго- та ресурсозберігаючих

технологій – не менше як на 5% щорічно; сприяти прискоренню темпів виробництва та реалізації інноваційної продукції – не менше як на 20% щорічно.

Відповідно до Державної програми регіонального розвитку до 2020 року, на підставі Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів» [14] та досвіду реалізації «Стратегії розвитку Полтавської області на період до 2015 року» [18] було розроблено Стратегію регіонального розвитку Полтавської області на період до 2020 року.

Фінансування проектів та програм/заходів, що передбачаються цією Стратегією планується здійснювати як із джерел традиційних (місцеві бюджети), так і нових, а саме: коштів Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР), а також донорських та приватних коштів.

Відповідно до цієї програми планується стратегічний розвиток сфери послуг Полтавської області за основними складовими (торгівля, транспорт, освіта, охорона здоров'я тощо). Особлива увага приділяється інноваційній сфері – планується створення центрів комерціалізації інновацій, які б дали змогу формувати бази даних місцевих наукових розробок та займатися їх комерціалізацією; розробляти інноваційні проекти та поширювати їх серед потенційних інвесторів, забезпечувати супровід підготовки та реалізації проектів; сприяти налагодженню взаємовигідних зв'язків науково-технічної та виробничої сфер економіки. Також серед стратегічних цілей Програми є розвиток інноваційного та конкурентного виробничого сектору на основі зміцнення малого і середнього підприємництва, реалізація туристичного потенціалу регіону.

Методика реалізації Стратегії передбачає визначення пріоритетів впровадження. Важливим є здійснення Стратегії в рамках двох послідовних та взаємопов'язаних програмних етапів, включених у два Плани реалізації: перший – 2015 - 2017 роки, другий – 2018 - 2020 роки. Кожні 3 роки, на основі моніторингу Стратегії, буде здійснюватись оцінка необхідності уточнення чи перегляду окремих елементів Стратегії з врахуванням нових тенденцій і обставин, що можуть виникати, та впливу зовнішніх і внутрішніх факторів. Поетапна реалізація Стратегії забезпечить сталий інноваційний розвиток сфери послуг Полтавської області.

Висновки. Сфера послуг в Полтавській області потребує розвитку та притоку інвестицій. Інноваційний розвиток сфери послуг у Полтавській області є важливим завданням для органів місцевого самоврядування. Прийнята Стратегія розвитку області є підґрунтям для реалізації і впровадження низки інноваційних проектів, які будуть

здатні покращити існуючий стан та вказати шляхи розвитку сфери послуг. Лише забезпечивши суспільство сучасними конкурентоздатними, якісними послугами стане можливою інтеграція до європейської спільноти.

Перспективними напрямками подальших досліджень є розробка конкретних інноваційних проектів і програм, формулювання та реалізація інноваційних стратегій, залучення інноваційного досвіду європейських країн з даного питання та розробка адаптаційно-інтеграційного механізму впровадження інноваційних рішень у практику функціонування сфери послуг Полтавської області.

Список використаної літератури

1. Герасимова Е. А. Стратегические направления инновационного развития предпринимательских структур сферы услуг [Электронный ресурс]. / Е. А. Герасимова, О. В. Сухих // Проблемы современной экономики. – №1(45). – 2013. – Режим доступа: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=4472>
2. Данилюк Т. І. Особливості інноваційної діяльності в сфері послуг [Электронный ресурс]. / Т. І. Данилюк // Ефективна економіка. – Режим доступа: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3320>
3. Дергаль А. В. Сфера послуг в умовах трансформації економіки України [Электронный ресурс]. / А. В. Дергаль, Н. С. Венгерська // Вісник Запорізького національного університету. – Режим доступа: http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2009/econom_2009_1/117-122.pdf
4. Джерела фінансування інноваційної діяльності у Полтавській області [Электронный ресурс]: за даними Головного управління статистики у Полтавській області. – Режим доступа: <http://pl.ukrstat.gov.ua/>
5. Каточков В. М. Инновационные направления развития сферы услуг как фактор экономического роста / В. М. Каточков // Вопросы инновационной экономики. – №1 (15). – 2014. – С. 14-20.
6. Кучерявенко С. Ю. Сутність інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств сфери послуг / С. Ю. Кучерявенко. – К.: Знання, 2012. – С. 44-47.
7. Кучин С. П. Особливості та перспективи розвитку сфери послуг в Україні [Электронный ресурс]. / С. П. Кучин, Н. В. Сарматичька // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – Режим доступа: <http://old.bumib.edu.ua/sites/default/files/visnyk/6-3-15-2011.pdf>

8. Носкова Н. А. Инновационная деятельность в сфере услуг [Электронный ресурс]. / Н. А. Носкова // Современные научные исследования и инновации. – № 6. – 2012. – Режим доступа: <http://web.snauka.ru/issues/2012/06/15039>
9. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за їх розмірами, за видами економічної діяльності у Полтавській області [Электронный ресурс]. / Головне управління статистики у Полтавській області. – Режим доступа: <http://pl.ukrstat.gov.ua/>
10. Обсяги послуг, наданих населенню у Полтавській області [Электронный ресурс]: за даними Головного управління статистики у Полтавській області. – Режим доступа: <http://pl.ukrstat.gov.ua/>
11. Покровская Л. Л. Реализация инноваций как фактор развития сферы услуг [Электронный ресурс]. / Покровская Л. Л. // Теория и практика общественного развития. – Режим доступа: http://teoria-practica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2012/9/ekonomika/pokrovskaya.pdf
12. Принципи фінансування проектів регіонального розвитку значно зміняться в 2016 році [Электронный ресурс]. / РБК Україна. – Режим доступа: <http://www.rbc.ua/ukr/infrastructure>
13. Про регіональну Програму "Інноваційний розвиток Полтавської області на 2012 – 2014 роки", 2011 [Электронный ресурс]: за даними Полтавської державної адміністрації. – Режим доступа: <http://oblrada.pl.ua/ses/6/11/3.pdf>
14. Про стимулювання розвитку регіонів / Закон України (із змінами) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – №51. – 2005.
15. Сидорова А. В. Экономико-статистические методы в управлении сферой услуг / А. В. Сидорова. – Донецк: ДонНУ, 2002. – 240 с.
16. Соціально-економічний розвиток України за січень-липень 2015 року, 2015 [Электронный ресурс]: за даними Державного комітету статистики України. – Режим доступа: https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2015/so_ek_r_u/soekru_u/arh_soekru_15.htm
17. Статистичний щорічник України за 2013 рік, 2014 [Электронный ресурс]: за даними Державного комітету статистики України. – Режим доступа: http://library.oneu.edu.ua/files/StatSchorichnyk_Ukrainy_2013.pdf
18. Стратегії розвитку Полтавської області на період до 2015 року. [Электронный ресурс]: за даними Полтавської державної адміністрації. – Режим

доступу: <http://www.adm-pl.gov.ua/page/strategiya-rozvitku-poltavskoyi-oblasti-do-2015-roku-0>

19. Стратегія розвитку Полтавської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]: за даними Полтавської державної адміністрації. – Режим доступу: <http://oblrada.pl.ua/ses/6/26/3.pdf>

20. Хасбулатова Б. М. Актуальные проблемы развития сферы услуг в инновационной экономике [Электронный ресурс]. / Б. М. Хасбулатова // Теория и практика общественного развития. – Режим доступа: http://teoria-practica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2015/8/economics/khasbulatova.pdf

21. Шаповалова О. М. Інноваційний розвиток підприємств сфери послуг та туризму / О. М. Шаповалова // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – №4 (193). – 2013. – С. 241-246.

ТЯГУНОВА З. А. ИННОВАЦИОННОЕ РАЗВИТИЕ СФЕРЫ УСЛУГ

В статье рассмотрены направления инновационного развития сферы услуг в Полтавской области.

Ключевые слова: инновация, инновационное развитие, инновационная стратегия, стратегия развития региона, сфера услуг.

ТЯНУНОВА З. О. INNOVATIVE DEVELOPMENT OF SERVICES

The article describes the directions of innovative development of services in the Poltava region.

Keywords: innovation, innovative development, innovative strategy, regional development strategy, services.